

Filoláos

Fragmenta DK 44 B

B 1 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum VIII, 85 Marcovich

Jako první z pýthagorejců vydal spis *O přírodě*, jehož začátek je takovýto:

(1) Přirozenost byla v kosmu spojena z neomezených a vymežujících [principů], (2) a stejně tak celý svět i vše, co v něm je.

B 2 /1 = Stobaios, Anthologium I, 21, 7a = I, 187, 16 Wachsmuth (ed. Huffman)

Z Filoláova spisu *O světě*:

(1) Všechny jsoucí [věci] jsou nutně buď vymežující, nebo neomezené, nebo vymežující i neomezené [současně]; (2) nemohou však být vždy pouze neomezené. (3) Protože je nyní zjevné, že jsoucí [věci] nejsou [spojené pouze] ani ze všech vymežujících, ani ze všech neomezených [principů]; (4) je tudíž jasné, že svět i všechno v něm bylo spojeno jak z vymežujících, tak z neomezených [věci]. (5) Ukazuje se to i v jejich působení. (6) Vždyť ty z nich, které jsou z vymežujících, vymežují; (7) ty, které jsou z vymežujících i neomezených, vymežují i nevymežují; (8) a ty, které jsou z neomezených, zjevně budou neomezené.

B 2 /2 = Damaskios, De principiis I, 101, 3 Ru.

Že jsoucí sestává z meze a bezmezna, jak říká Platón ve *Filébovi* (23c) a Filoláos ve spisu *O přírodě*.

B 3 = Iamblichos, In Nicomachi arithmetica 7,8 - 8,7 Pistelli (ed. Huffmann)

Ve vlastním slova smyslu by však to spojitě a sjednocené (kontinuální) mohlo být nazváno velikostí; zatímco to, co leží v řadě za sebou a je rozlišené (diskrétní), množstvím. (...) V případě sjednoceného je dělení možné provádět do nekonečna, ale přidávání je omezené, zatímco v případě množství je tomu právě naopak: přidávání je možné do nekonečna, a naopak dělení je omezené. Ze své přirozenosti jsou obě tyto veličiny v myšlení nekonečné, a proto nepochopitelné pro vědy.

(7,24) Vždyť podle Filoláa: „Vůbec nic by nebylo poznáváno, kdyby bylo vše neomezené.“ Protože je nutné, že přirozenost vědy lze pozorovat na těch věcech, které jsou boží prozřetelností dovedeny k přesnosti, oddělily a vymezily si některé vědy z obojího (z velikosti a z množství), co je pro ně uchopitelné: cosi z množství nazvaly počet, který je už poznatelný; a z velikosti pak určitou velikost. A oba tyto druhy podřadily pod jim náležité rody vědy: počet pod aritmetiku, určitou velikost pod geometrii.

B 4 = Stobaios, Anthologium I, 21, 7b (188, 5 Wachsm.)

A věru všemu, co je poznáváno, náleží číslo. Bez něj totiž nic ani nemůže být myšleno, ani poznáno.

B 5 = Stobaios, Anthologium I, 21, 7c (188, 9 Wachsm.)

Číslo má ovšem dva rozdílné druhy: nesmírný a uměřený, třetí pak uměřeně-nesmírný, smíšený od obou. Každý z těchto druhů má mnoho podob, které každý sám ukazuje.

B 6 = Stobaios, Anthologium 7d; 188,14 Wachsmuth (ed. DK)

S přirozeností a harmonií se to má takto: Jak jsoucnost věcí, která je věčná, tak i sama přirozenost, dovolují pouze božské poznání a nikoli lidské – s výjimkou toho, že nic z toho, co je, a co my poznáváme, by nevzniklo, kdyby nemělo základ ve jsoucnosti věcí, ze kterých se skládá svět, a to vymezujících i neomezených. Protože však tyto principy existovaly, aniž byly něčemu podobné nebo s něčím sourodé, bylo by bývalo nemožné uspořádat z nich svět, kdyby k nim nepřistoupila harmonie, ať už vznikla jakýmkoli způsobem. Co je podobné a sourodé, to harmonii nikterak nepotřebovalo, avšak to, co je nepodobné, různorodé a nestejně uspořádané musí být takovou harmonií sevřeno, pokud má být pohromadě v uspořádaném světě.

„Harmonie (...).“ [viz B 6a Huffmann]

Viz Boëthius, Inst. mus. III, 8; p. 278, 11 Friedl.

B 6a = Níkomachos, Harmonicum enchiridion 9 (ed. Huffmann)

Svědectví pocházející od Filoláa.

Nejstarší myslitelé ukázali rovněž to, co bylo zjevně ve shodě s námi. Oktávu nazývají „harmonie“, kvartu nazývají „syllaba“, neboť je to první společné uchopení tónů [asi „hmat“ prsty, viz 22 B 10 Marcovich, Kahn]; a kvintu nazývali „dí‘ oxeia“, neboť na soulad, který vzniká jako první, na kvartu, navazuje kvinta, která je „vyšší“. Spojením obou, tedy kvarty a kvinty, je oktáva. Z tohoto důvodu byla oktáva nazvána harmonií, protože byla nejprvnějším souzvukem, který vznikl spojením souzvuků. Zjevným to činí Filoláos, následovník Pýthagory, když to říká v první knize *Fyziky*. Z nedostatku času se totiž spokojíme s jedním svědectvím, přestože také mnozí jiní o tomtéž říkají mnoho podobného. Filoláova slova jsou tato:

„Rozsah harmonie je kvarta a kvinta. Kvinta je větší než kvarta v poměru 9 : 8. Od nejhlubšího tónu (*hypaté*) ke střední struně (*mese*) je totiž kvarta, od střední struny k nejvyššímu tónu kvinta. Od nejvyššího tónu k třetí struně je kvarta. A od třetí struny k nejhlubšímu tónu je kvinta. Mezi střední strunou a třetí strunou je poměr 9 : 8, kvarta má poměr 4 : 3, kvinta 3 : 2, oktáva 2 : 1. Takto je harmonie pět poměrů 9 ku 8 a dva menší půltóny (*diesie*, obvykleji *leima*), kvinta jsou tři poměry 9 : 8 a jeden menší půltón, a kvarta jsou dva poměry 9 : 8 a jeden menší půltón.“

Je třeba mít na paměti, že v tomto případě nazývá třetí strunu na sedmi-strunné lyře „ta vedle střední“ (*paramesé*), [tedy] předtím, než se tam vloží rozdělující tón na osmi-strunné lyře. Neboť tato struna [třetí] je od druhé seshora vzdálena v nedělitelném poměru tří půltónů. Od tohoto intervalu vložená struna odebrala tón. Při takovémto rozdělení zůstal zbylý půltón mezi nynější třetí strunou a tou vedle střední. Pak dává dobrá smysl, že dřívější třetí struna byla vzdálena od nejvyšší struny o kvartu, a tento interval má místo ní struna vedle střední (*paramesé*). Avšak ti, kteří toto nechápu, namítají, že není možné, aby třetí struna byla vůči nejvyšší (*néte*) v poměru 4 : 3. Jiní však celkem přesvědčivě říkají, že vložený tón nebyl vložen mezi střední a třetí strunu, ale mezi třetí a tu vedle střední. Také říkají, že byla místo ní nazvána třetí, a že dřívější třetí struna se stala „dělicí“ (*diazeuxis*). Dodávají, že Filoláos jménem „ta vedle střední“ (*paramesé*) nazýval dřívějším jménem „třetí“, ačkoli byla o kvartu od nejvyšší.

B 7 = Stobaios, Anthologium I, 21, 8 (p. 189, 17 Wachsmuth), ed. Huffmann

To první, co bylo souladně spojeno v jedno ve středu koule, se nazývá Hestia.

B 8 = Iamblichos, In Nicomachi arithmetica introductionem 77, 9 Pistelli

Filoláos, verze 10. 1. 2012

Pokud je ovšem podle Filoláa na počátku všeho jednotka (*monas*) – [neříká přece počátku všeho jedno (*hen*)?]....

B 9 = Iamblichos, In Nicomachi arithmetica 19, 21 Pistelli

B 10 /1 = Nikomachos Mathem., Introductio arithmetica II, 19, 1 Hoche; p. 115, 2

Soulad jistě vzniká z protikladů. Soulad je totiž velmi vhodně smíšená jednota (*henósis*) a vzájemná uměřenost dvou myšlenek (?).

B 10 /2 = Theón Smyrn., De utilitate mathematicae 12, 10 Hiller

B 11 /1 = Theón Smyrn., De utilitate mathematicae 106, 7-11 Hiller

(...) O desítce podrobně pojednávají Archýtás v díle *O desítce* a Filoláos ve spisu *O přírodě*...

B 11 /2 = Stobaios, Anthologium I, prooem. cor. 3 (16, 20 Wachs.)

B 12 = Theón Smyrn., De utilitate mathematicae (p. 18, 5 W.)

Těles sféry je pět. Jsou to ve sférách: oheň, voda, země vzduch a páté, loď [?] sféry.

B 13 = Theologumena arithmeticae 25, 17 de Falco; ed. Huffmann

Principy rozumového živočicha jsou čtyři: mozek, srdce, pupek, pohlaví; jak říká Filoláos v díle *O přírodě*:

„Hlava je principem mysli, srdce života a vnímání, pupek zakořenění [zárodku] a prvního vzrůstu, pohlaví pak vyřinutí a vznikání semene. Mозek obsahuje princip člověka, srdce živočicha, pupek rostliny, pohlaví pak všeho dohromady. Vždyť ze semene všechno vzkvétá a bují.“

B 14 /1 = Kléméns Alex., Stromata III, 17,1 (př. Černušková a Pilátová)

Je vhodné připomenout i i Filoláova slova. Tento Pýthagorův žák říká:

„I staří theologové a věštcí dosvědčují, že duše je připoutána k tělu za trest, je v něm pohřbena jako v hrobě.“

B 14 /2 = Platón, Gorgias 493ac

Já jsem totiž od kteréhosi z moudrých mužů [Filoláos?] už také slyšel, že my jsme nyní mrtví a naše tělo (*sóma*) že nám je hrobem (*séma*); že ta část duše, ve které jsou žádosti, má vlastnost dá se přemlouvat a obracet se nahoru dolů. A tuto část duše, pro její schopnost dát se přemluvit a uvěřit, kterýsi vtipný vypravěč, snad ze Sicílie nebo z Itálie [Empedoklés nebo Filoláos?], obrazně nazval, užívaje slovní hříčky, sudem; nerozumné lidi nazval nezasvěcenými a u nerozumných lidí přirovnal tu část duše, ve které jsou žádosti, její nezřízenou složkou bez pevných stěn, přirovnal ji k děravému sudu, narážejí na její nenasytnost. A právě proti tobě, Kaliklee, ukazuje tento muž, že z těch, kdo jsou v říši Hádově - on mluví o “neviditelném (*to aides*)” - tito jsou nejnešťastnější, ti nezasvěcení, a nosí vodu do děravého sudu jinou takovou děravou nádobou, sítem. Tím sítem tedy myslí, jak řekl můj vypravěč, duši; k sítu přirovnal duši nerozumných, jako by byla děravá, protože v sobě nemůže nic držet pro svou nespolehlivost a zapomnětlivost.

B 14 /3 = Athénaios IV, 157c

B 15 /1 = Athénagorás 6; p. 6, 13 Schw.

B 15 /2 = Platón, Phaedo 61d

Což jste, Kebéte, neslyšeli ty a Simmiás o těchhle věcech? Vy, kteří jste poslouchali Filoláa? Aspoň nic určitého, Sókrate.

Však i já o tom mluvím jen z doslechu, a co jsem slyšel, rád povím.

B 15 /3 = Platón, Phaedo 61e

(Kebés:) Z kterého pak asi důvodu říkají, že není dovoleno sebe sama zabíjet, Sókrate? Já jsem slyšel již od Filoláa, když u nás [v Thébách] pobýval, na to ses mne právě tázal, i od některých jiných, že se to nesmí dělat, ale nic určitého jsem o tom od nikoho nikdy neslyšel.

B 15 /4 = Platón, Phaedo 62b

V tajných řečech [orfiků?] se mluví o tom, že my lidé jsme v jakémsi vězení, a že člověk se z něj nesmí vyprošťovat ani utíkat. Ta věc je pro mne příliš vysoká a nesnadno pochopitelná; avšak

Filoláos, verze 10. 1. 2012

tohle se mi zdá, Kebéte, dobře vyslovené, že bohové o nás pečují, a že my lidé jsme částí majetku bohů.

B 15 /5 = Platón, Phaedo 82d

Proto tedy, Kebéte, ti, kterým nějak záleží na jejich duši a nežijí pro pěstování těl, nechávají všechny takové lidi stranou a nejdou s nimi společnou cestou, protože takoví lidé nevědí, kam jdou. Sami totiž mají za to, že se nesmí jednat v rozporu s filosofií a s jejím osvobozujícím a očistným působením, proto ji následují a dávají se tou cestou, kudy je ona vede.

B 16 = Ethica Eudemia II, 8; 1225a30

B 17 = Stobaios, Anthologium I, 15, 7 (148, 4 Wachsmuth), ed. Huffmann

Z Filoláových *Bakchantek* [asi chybné uvození]:

Kosmos je jeden. Začal vznikat směrem do středu a [pak] od středu nahoru stejným způsobem jako [se formovalo] to, co je dole. Přičemž to nahoru od středu leží proti tomu, co je dole. Neboť vůči věcem, které leží dole, je nejnižší část jako to nejvyšší – a v případě ostatních věcí stejně. Střed se totiž má k obojímu stejně, pokud nezaměníme jejich pozici.

B 18 = Stobaios, Anthologium I 25, 8 (214, 21 Wachs.)

B 19 = Proklos, In Eucl. p. 22, 9 Friedl.

B 20 /1 = Ióannés Lydus, De mensibus II, 12 (II, 11 Wunsch)

B 20 /2 = Filón Alex., De opif. 100 (I, 34, 10 Cohn)

B 20 /3 = Anatolios, De decade p. 35 Heiberg

Sedmička sama nerodí ty uvnitř desítky, ani není rozena od jiného čísla mimo jednotku. Pro ji pýthagorejci nazývají pannou bez matky.

Je totiž vůdce a vládce všech, bůh, jeden, vždy jsoucí, jediný, nepohyblivý, sám se sebou stejný, odlišný od ostatních.

B 20a = Ióannés Lydus, De mensibus IV, 12 (IV, 64 Wunsch)

Filoláos, verze 10. 1. 2012

Správně tedy Filoláos říká, že dvojice náleží Kronovi, jehož prostí lidé nazývají Čas.

B 21 = Stobaios, Anthologium I, 20, 2; p. 172, 9 Wachs.

Z Filoláova spisu *O duši*. Filoláos považuje svět za nezničitelný. V díle *O duši* to říká takto:
(...)

B 22 /1 = Claudianus Mamertus II, 3; p. 105, 5 Engelbr.

B 22 /2 = Claudianus Mamertus II, 7; p. 120, 12

B 23 = Iamblichos, In Nicomachi arithmeticae introductionem 10, 22 Pistelli (Syrian. 10, 22)